Ч. 194 (13.142). Львів, пятниця 2. вересня 1932. Płacona oplata ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чверьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Дует німецьких парляментів.

(Кореспонденція з Берліна).

Від Редакції. Цей допис, написаний перед відкриттям німецького парляменту, наспів до нас запізно, але не зважаючи на те, він не стратив своєї інформаційної вартости і тому ми публікуємо його в цілости.

Берлін, 27. серпня 1932.

Признаємося, що ми тішилися, коли в минулому березні з пресової трибуни дивилися на гімнастичні вправи берлінської поліції в салі засідань райхстагу. Один рій молодих „синіх“ під командою Вайса миттю атакував праве крило послів і повиносив нелюбих владі націоналістів не тільки з салі, але навіть з будинку парляменту. А тішилися ми тому, що не забули ще того квітня 1918 р., коли рій сірих німців під командою молодого лейтнанта змусив перший український парлямент у Києві припинити свою діяльність.

Тому ми і не гіршились, дивлячись на німецьких озброєних молодців у **німецькому** парляменті. Що мені — те й тобі... Українська Центральна Рада мусіла коритися не-українцеві, німецькому старшині. Німецький райхстаг покорявся віце-президентові поліції, що є не-німцем.

Не пройшло багато часу, як нам довелося бути на засіданні пруського „ляндтагу“. Кілька годин нудилися присутні, вислухуючи, скільки то кого подано голосів до президії. Аж коло шостої години стало веселіше. Брунатні сектори гучно реагували на московсько-брутальні вигуки червоного сектору. За хвилину саля обернулася в кріваве побоєвище... 60 задиркуватих червоних (поміж ними також жінки) не сподівалися дружнього відпору 160 брунатних. На полі бою залишилося 3 непритомних в калюжах крови, десятків два поторощених дубових крісел, кілька десятків чавунних каламарів, лямп, шуфляд та інших „важких предметів“.

Признаємося: образ був жахливо-огидний. Навіть у часах погромів і повстань не доводилося нам бути свідками такого немилосерного [illegible], як за 5 хвилин на засіданні пруського парляменту. А вже і не приходиться говорити про наш парлямент, що зродився в огні світової війни і революції. Наші посли, хоч і одягнені в пересяклі фронтом чи запіллям „гімнастьорки“ чи „френчі“, можуть сміливо служити за приклад для виборців „культурної“, „европейської“ і т. д. Німеччини.

Ось ці два парляменти зійдуться рівночасно. У вівторок 30. серпня на „Площі Республики“ засяде понад 600, а коло „Почдамської Площі“ понад 400 репрезентантів. Перші заступають цілу Німеччину. Другі 60 проц. її — Прусію.

Аж 1000 послів! — Скількість надто поважна. Мимоволі насувається питання, які справи кличуть їх всіх до Берліна і чого можна сподіватися від того рідкого в німецькій історії дуету парляментів.

Кличе їх ніщо інше як встановлені конституцією (крім одної „ваймарської“ в Німеччині є ще аж 17 конституцій окремих країв) приписи. І тільки це! Бож при сучасному положенні Німеччини не знайти ані одного діяча, який надавав би скликанню обох парляментів більше ніж формальне значіння.

Від 1919 р. тягнеться це парляментарне клекотання на терені німецької республики. За цей час відбулося майже сто разів ріжні вибори, в яких понад десять тисяч німців здобули почесний титул „M. d. R.“ або „M. d. L.“ („Mitglied des Reichstages“ або „Landtages“). А кількасот на ціле життя прикрасило свої візитівки титулом „Reichsminister außer Dienst“ — або „Staatsminister a. D.“ („a. D.“ — „поза службою“).

Чи наслідки праці тої величезної німецької парляментарної машинерії бодай у зникаючій частині відповідали затраченій енергії майже цілого покоління і несчислимим міліонам державних засобів! А то ні, навпаки, бо внутрішньо-політичний хаос Німеччини сьогодні є неменший ніж на початку „миру“.

Тому власне і збираються вибранці у повній свідомости, що їм не прийдеться довго грати ролі співносіїв „суверенної волі“ німецького народу. Вони не тільки свідомі того. Вони хотять всі і від щирого серця, аби врештою прийшов кінець такому станові.

Розуміється, мотиви такого бажання ріжняться залежно від партійно-політичної приналежности. Гітлер від самого початку заповів боротьбу демократичному устроєві. А коли його за це прокляли всі, хто лише після 1919 р. прийшов до голосу і влади, він пристосував свій рух до обовязуючих приписів і зумів довести до того, що у вівторок 30. серпня майже 400 послів обох парляментів машируватимуть стрункими рядами в брунатних сорочках. Ґуґенберґ кличе до розігнання всіх німецьких парляментів, бо тим сподіється підрізати крила націоналістичній партії. Центр також з розпукою дивиться, як молоді католики стають під прапори „гакенкрайцлерів“. Соціял-демократи переконалися, що доба повоєнного німецького лихоліття принесла їм замісць слави й успіхів тяжкі поразки. І мабуть з легким серцем приймуть вони непарляментарний устрій, бо це їм дасть змогу зайняти колишні позиції революційного провідництва пролетаріяту. Хіба тільки одні комуністи жалкуватимуть за теперішньою парляментарною системою в Німеччині, бо це було для них добре поле для... агітаційного попису.

І так воно зложилося, що на час, можливо, останніх акордів теперішнього німецького парляментаризму, немов для найбільшої профанації його, комуністка Кляра Цеткін зібрала свої останні сили і вертає з Москви до Берліна, аби... відкрити „райхстаґ“. Річ бо в тому, що — згідно знову таки з приписами — на першому засіданні головує найстарший віком посол. Таким послом у новому парляменті є 75-літня Кляра Цеткін. Дарма, що вона роками перебуває в Москві і ледви рухається. Комуністи є добрими штукарями. Вони не хочуть пропустити рідкої нагоди, щоби „забити — як вони кажуть — останній цвях у трумну буржуазного парляментаризму!“ Це є їхнім справжнім бажанням. А назовні вони нібито виступають в обороні того „порядку“, який встановлений від років.

Може на тому відкритті і закінчиться ціла сесія, бо справа розвязання „райхстаґу“ мабуть рішена. Не знати тільки, коли це станеться: до голосування над довірям урядові чи пізніше. У всякому разі реакційні кола, що підтримують Папена і дораджують йому, на цей раз готові змірятися силами з усіма складниками нової опозиції Гітлер—Брінінґ—Вельс—Тельман. Крім розпущення парляменту (також мабуть і пруського, бо заступник Папена в Прусії вже заявив що не вважає себе відповідальним перед „ляндтагом“) домагаються представники т. зв. старої Німеччини зміни конституції шляхом референдума.

До цього не хочуть допустити представники націонал-соціялізму і центру. З дотриманням необхідної довірочности завзялися вони створити „працездатну коаліцію“. Це нелегка річ після двох років гострої взаємоборні. Також і не на довгий час моглаб повстати така згода. Проте вона сильно перемішалаб карти уряду, бо старий Гінденбурґ з його вояцькою прямолінійністю навряд чи відважиться спротивитися більшості (Гітлер—Брінінґ мають майже 55 проц. в кожному парляменті).

Оскільки до нової коаліції не прийде, а райхстаґ розвяжуть, то і це ще не означатиме виключення з гри вимагаючих влади націонал-соціялістів. Нема сумніву, що уряд поновно спробує ділитися з Гітлером владою, покликаючись на невідомий вислід кожних слідуючих виборів.

У всякому випадку видовище двох парляментів в один день не змінить розвитку політичних подій у Німеччині. Цей дует мабуть тільки прискорить кінець ваймарської доби.

П. К.

Що тримає американську націю?

(Кореспонденція зі Злучених Держав Півн. Америки.)

Ню Йорк, 12. серпня 1932.

Представмо собі стодвацять міліонову націю, що не має ворогів ні над собою ні біля себе. Вона зложена із найріжнороднійших расових (національних) елементів, звязаних одним великим спільним інтересом: „збереженням свободи і погонею за щастям“, як сказано в „Декларації Незалежности“, проголошеній в Америці дня 4. липня, 1776 року. Одна група не пригнітає другої, але кожна розуміє, що для спільного порозуміння їй потрібна одна спільна мова. Зрештою кожний чоловік є собі рівний перед правом.

Кожного року прибуває до Злучених Держав величезна скількість нових імігрантів і приносить із собою нову енергію, в части нову культуру, нові звичаї. І все те перетоплюється у цьому новому світі в одну могутню Американську Націю. Синонімом нації є держава.

Виринає питання, чим та нація має дихати? 12 міліонів народу має свої забаганки, свої стремління, свої індивідуальности. Життя кипить тут з далеко більшою силою, ніж де інакше на світі. Богацтво таке, що пересічний чоловік не всилі збагнути. Природа буйна. Край може вижививти два міліярди населення. Є ще де погуляти, є де розмахнутися. — А кожна людина в Америці є людиною! Її трактується як людину, не як раба, хіба що хтось сам хоче бути рабом. І як лише людина має досить освіти, то їй американська конституція дійсно запоручає повнісеньку волю і свободу ділання. А нагоди до просвіти та до образування вона має стільки, як ніде інде на світі. Отже кожний енергійний чоловік може накинути своє „я“ на оцю націю. І воно так діється, як показує приклад на Ліндберґові, Едісоні, Карнеґі, Смитові, Швабові й інш.

У кожній нації є люди з пристрастями й високими ідеями; є люди з надміром енергії, є й напів божевільні, яких загал не має нагоди пізнати, як таких. Але кожна нація жиє під якимсь страхом: чи то перед сусідом, чи якимсь

іншим ворогом. А той страх координує ділання всіх. Америка від того всього вільна. Отже всі ті пристрасти і цей надмір енергії мусять мати своє поле ділання, інакше вони націю розсадили би.

Як підбичовуючий засіб американці свідомо й пляново плекають спорт і підсичують суперництво на всіх полях. І це заступає їм місце боротьби проти ворогів. Коли би так не стало в Америці спорту, то Америку за кільканацять літ знищила би розпуста, піддержувана велитенськими маєтками. А коли тепер деякі богачі допускаються скандалів, то американська преса сповняє ролю найзавзятіших шпигів і на цілих сторонах розписується про подробиці. Це знова дає нагоду суспільним діячам, моралістам, проповідникам, законодавцям прилюдно пятнувати такі випадки. Правда, є й тут надужиття, бо бувають вимушення, очорнення і т. п., але проти цього є суди. І дійсно великі кари накладають суди за очорнення. Тому часописи мусять бути незвичайно правдомовні при подаванні скандальних новостей.

В годині пятій пополудні виходять люди з бюр-„офісів". Це не десять-пятнацять людей, що працює в якімсь там банку, склепі, міськім бюрі. Кожний хмародер це окреме місто. Буває й по 10.000 бюрових робітників в однім будинку. Все те як висиплеться на вулицю, то правдивий рій. А зараз таки на вступнім коридорі, чи на найближчім розі, чи на стації до підземної залізниці, чи до надповерхної, майже кожний купує ґазету! Перший його чи її погляд куди? На спортові новости! Саме в тім часі виходить вже спортове видання ґазет (їх є звичайно 4—5 денно), а на першій стороні великими буквами поданий найсвіжіший результат „бейзболу" (підбиваного мяча), „футболу" (копаного мяча), або новинки про підготівку до дужання за якесь чемпіонство і т. п. Коли це сезон гри двох головних бейзболових організацій за національне чемпіонство, то на будинках у важних осередках, звичайно на будинках часописів, поміщені таблиці, на яких при допомозі приладів показується, як летить мяч за кожним ударом, хоч гра відбувається на другім кінці Америки, а рівночасно подається імена підбивачів мяча. Десятки тисяч народу вистоює цілими днями перед тими таблицями і оплескує побіду тієї групи, котра їм симпатична.

А тих груп без числа. Є так звані „Більші бейзболові Ліги": „Національна Ліга", „Американська Ліга", і менші Ліги, як: „Інтернаціональна Ліга", „Нюйорсько-Пенсильванійська Ліга", „Полуднева Асоціяція" й інші. Головні Ліги мають у своєму складі грачів, яких імена відомі майже кожній американській дитині, як ось імя Бейб Рута, а платня таких „звізд" („старс") сягає і де сто тисяч долярів на рік. Отже не лише спорт, але й бізнес і заохота до конкуренції.

Ідете трамваєм або залізницею і бачите, як майже кожний читач із великим заінтересуванням читає спортовий відділ. А ви, як европеєць, все читаєте політичні новинки і не можете зрозуміти, як американець може читати те, що в Европі на останньому місці.

Не можна закинути американським університетам недбалости в науці, або недостачі мужів науки. Але студенти мало говорять між собою про науку, лише про бейзбол або футбол. Кожний університет, кожна вища школа має свій коштовний кампус-майдан до гри. І між школами йде конкуренція, хто побідить. А це знову підсичує заінтересування грою і т. д.

Від кількох літ головні американські ґазети започаткували другого рода змагання, а то в реториці. Потворено округи, до яких належить кількадесять вищих, а зглядно середніх шкіл з назвою високих шкіл („гай-скул") і вибрані з кожної школи змагаються за першенство у вимові на якусь тему. Зпоміж реґіональних чемпіонів вибирається найліпших і опісля відбувається національний попис у Вашингтоні. Кожного року здобуває хтось першенство у вимові, а за те дістає нагороду.

Небіщик Едисон піддав думку дорогою суперництва вибирати кожного року найспосібніших учеників з цілої Америки і побідникови давати стипендію на наукову подорож по Европі. В той спосіб хотів Едисон вишукати ґеніїв зпосеред американців. Такий контест відбувся два рази. Кандидати на „ґеніїв" дістали радіо-апарати, але лише один діставав стипендію.

Таксамо відбуваються „перегони" в стенографії, у писанні на машині, і т. п. галузях практичного знання.

Ті змагання осягають свою ціль. Молодь має де виладувати свою енерґію, а педагоги напружують свій ум, яку нову працю дати тій молоді, щоби не зниділа.

А вже найбільше до піддержання ідеалізму й демократизму посеред молоді причиняється орґанізація скавтів (пласту), якої почесним президентом є сам президент Америки.

Д-р Семен Демидчук.

Економічний огляд.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА.

Підприємчивість дає варстат праці.

Двох наших гірників-інжинірів, які не дістались на готові посади, взялись на власну руку до експльоатації покладів брунатного вугілля на Покутті. Вони відчинили копальню „Кальор" у Новоселиці, снятинського повіту. Початок, як у всьому, так і тут був доволі важкий та вимагав чимало труду, витревалости і фахового знання від обох „каменярів". Всетаки — як довідуємося — діло пішло вперед і дотеперішні успіхи підбадьорують молодих підприємців. Є надія на помітне збільшення продукції вугілля після пущення в рух двох нових шахт, які є на укінченні.

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА.

Причини збільшення емісії більону.

Про те, що уряд за згодою Поль. Банку рішив збільшити більон та срібні монети на 76 міл., була вже коротка згадка в „Ділі". Опозиційна польська преса, обговорюючи цей факт, підкреслює, що не так міркування про зріст населення Польщі (законне право 12.— зол. більону на голову), як радше відчування потреби платного гроша урядом було матірю цього рішення. Уряд, якого нормальні бюджетові доходи в великій мірі заморожені, позичковий 100-міліоновий континґент у Поль. Банку майже вичерпаний і якому з законного більону залишилось усього 4.2 міл. до диспозиції, не має чим покривати щомісячних дефіцитів. Із цього приводу прийшов уряд на ідею більонового ратунку та карбування нових, дотично металю неповновартісних, срібних монет. Промовчуючи ті думки опозиції, директор Поль. Банку подає як найважніший мотив збільшення квоти більону великий брак дрібної монети.

Наслідки ржі у зборі пшениці.

Гол. Статистичний Уряд опублікував приблизні підсумки страт, що повстали із зараження пшениці ржою. І так: тернопільське воєв. — 64.2 проц. в зерні і 51.4 прц. в соломі, краківське воєв. — 59.4 проц. і 50.5, львівське — 59.1 проц. і 48.2 проц., келецьке — 48.7 проц. і 41 прц., станиславівське — 47.6 проц. і 36.9 проц., волинське — 41.3 проц. і 29.4 проц., люблинське — 34 проц. і 17.7 прц. — Хліборобські організації видвигнули постулят, аби брак пшениці не покривати ввозом із загранниці, а заступити житом, хочби навіть шляхом примусових домішок, аби в той спосіб бодай частинно поправити ціни.

Польща і Англія.

Оголошені тепер цифри дотично загр. польської торговлі у I. півр. ц. р. виказують, що роля Англії як польського відборця і доставця сильно зростає. У польському експорті зайняла Англія вже перше місце (17 проц., а мин. року 16.4 проц.). Піднісся теж удів Англії в привозі Польщі з 7 проц. на 8.2 проц. Очевидно тепер після Оттави треба ожидати зміни на гірше.

СВІТОВА ХРОНІКА.

Господарські переговори.

Економічні взаємини держав є тепер дуже хаотичні. Та життя примушує шукати щораз за способами впорядкування тих взаємин. Тепер ріжні держави ведуть розмови, які в результаті малиб довести до заключення нових торговельних договорів. І так: Франція переговорює з Америкою, Німеччина з Бельґією, Англія з Совітами і заповідає вже розмови з Францією. З останньою хоче договоритись теж і Канада. Найбільше зацікавлення будять авізовані англійсько-француські розмови, за якими підуть у дальшому переговори Англії зі скандинавськими державами, Німеччиною і Арґентиною. Повинні вони висвітлити темні моменти пакту, що його заключила Англія в Оттаві зі своїми домініями. — У вересні має теж зійтися німецько-французька комісія та зайнятись справою відновлення торговельного договору з 1927 року.

Конференція в Штрезі.

Ланцюх конференцій, що, коли не інакше то бодай у реґіональних межах хотілиб поладнати обмін товарами і добросусідську господарську політику, не переривається. Тількищо покінчилась конференція 8 аграрних держав у Варшаві, а вже 5. ц. м. почнуться у Штрезі наради комітету для господ. відбудови серед. і сх. Европи, який покликала до життя Льозанна. Цей комітет має зайнятись справою девізових обмежень, як теж можливістю оживлення торговельних взаємин між державами середущої і східної Европи. Французький уряд кладе велику вагу на цю конференцію, бо — як читаємо в півофіціяльній енунціяції цього уряду — господарська криза є особливо ґрізна в наддунайських краях. Через те конференція у Штрезі буде важним вступом до майбутньої конференції, яку великодержави заміряють скликати в осені або з початком зими до Льондону або Вашінґтону.

Оптимізм американців.

Плеканий послідовно на терені Америки господарський оптимізм виявляється не тільки теоретично, але й практично. Ось сталевий трест рішив для побільшення продукції інвестувати нових 5 міл. долярів і мотивує це тим, що нормальний попит за товарами не дасть уже довго на себе ждати.

В. Н-вич.

—o—

Виміна політичних вязнів.

Між Варшавою і Москвою велися від довшого часу переговори в справі виміни політичних вязнів і на днях скінчилися позитивно. Виміна вязнів відбудеться 15. вересня ц. р. у Столпцях. Тим способом радянська влада випустить із тюрми і відставить до Польщі кількадесять осіб. Одночасно польська влада відпустить шляхом виміни такеж число політичних вязнів, що перебувають у Польщі.

ЗА АВТОНОМІЮ ДЛЯ ЗАКАРПАТ. УКРАЇНИ.

З Праги повідомляють, що губернатор Закарпатської України д-р Бескид вислав до чехословацького президента Масарика і премієра Удржаля меморіял, в якому на основі мирових трактатів домагається автономії для Закарпатської України. Д-р Бескид грозить, що в противному випадку виступить перед міжнароднім форум, а закарпатські посли зложать мандати.

—o—

ЗАСІДАННЯ РАЙХСТАҐУ 8. АБО 9. ВЕРЕСНЯ.

БЕРЛІН, 31. 8. ПАТ. Конвент сеніорів рішив запропонувати президентові райхстаґу скликання найближчого пленарного засідання на 8. або 9. вересня, щоби вислухати програмову декларацію канцлера Папена.

ФРАНЦІЯ І РАДЯНЩИНА УМОВЛЯЮТЬСЯ.

ВІДЕНЬ, 31. 8. ПАТ. Частина преси занепокоєна французько-радянськими переговорами в справі пакту про неаґресію. Відомости, які дісталися назверх, доказують, що ті переговори переступають значно рами пакту про неаґресію. Вони торкаються теж фінансових і господарських справ. Радянщина готова, мовляв, до жертв, яких досі не признавала нікому. Якщо радянсько-французька умова буде підписана, тоді вона надасть новий вид европейській ситуації. Наслідком її буде сильне обезцінення берлінської умови. Позиція Франції в середній та східній Европі поважно змінюється. Серед таких обставин справа військового рівноуправнення є для Німеччини не тільки питанням престіжу, але й життя.

Мілітаризація радянської молоді.

Радянський уряд поручив управі Оссоавіяхіму (союз воздушної й ґазової оборони), щоби зреорґанізувався в резерву для червоної армії. Слід зазначити, що Оссоавіяхім числить 11 міліонів членів. На будуче ця величезна орґанізація буде приготовляти трійливі гази і боєві машини замісць витворювати цивільні апарати, перешколювати летунство і т. п. При кожній фабриці і при кожному державному господарстві має повстати військова одиниця, а молодь з кожного села мусить відбути бодай 120 годин військових вправ на протязі зими. Кожне село дістане спеціяльного військового комісаря, що має припильнувати виконання програми. Одночасно Оссоавіяхім має розбудувати в цьому році сітку шкіл, які повстануть при кожній фабриці і при кожному колективному господарстві. В тих школах комуністична молодь має познайомитися з вищою военною штукою. Тим способом побільшиться військові резерви Радянщини.

Боротьба за вдержання райхстаґу.

БЕРЛІН, 31. 8. ПАТ. У вечірних годинах кружили вчора в кулюарах парляменту поголоски, що повновласти канцлера Папена мають дуже обмежений обсяг. Бюро Конті, покликуючись на міродатні джерела, заперечує тим поголоскам, стверджуючи, що Папен дістав необмежені повновласти. Заяву, зложену нововибраним президентом райхстаґу Ґерінґом, коментують у парляментарних колах як заповідження безоглядної боротьби за вдержання при життї райхстаґу і заступлення теперішнього уряду кабінетом центрово-ґітлерівським. Урядові кола не вірять, щоби дійшло до такої коаліції, очікуючи, що Гінденбурґ запропонує відложити приняття президії парляменту до хвилі свого повороту до Берліна.

По широкому світі.

— Параґвайський уряд відкинув пропозицію невтральних американських держав, що має на меті мирне поладнання болівійсько-параґвайського конфлікту.

— Ведені у Хемніц переговори між підприємцями і робітниками західно-саксонського промислу розбилися, бо робітники відкинули домагання ревізії зарібкової тарифи.

Ширіть наш часопис!

ОСТАННІ ВІСТИ

НІМЕЧЧИНА ЗАЖАДАЛА РІВНОПРАВНОСТИ ЗБРОЄНЬ.

БЕРЛІН, 31. 8. ПАТ. „Юнайтед Прес“ повідомляє з Парижа, що німецький уряд за посередництвом амбасадора Франції в Берліні Франсуа Понсета сеистував ноту, яка домагається мілітарної рівноправности Німеччини. Німецький уряд повідомив, що домагається рівноправности зброєнь і права укріпити твердині на кордонах зах. і сх. Німеччини.

ПАПЕН ЗАЖАДАВ ВІД ГЕРІНҐА СКЛИКАННЯ РАЙХСТАҐУ.

БЕРЛІН, 31. 8. ПАТ. Відложення райхстаґу створило коротку перерву, яку хоче вихіснувати уряд і парл. більшість для скріплення своїх позицій. Папен, як впевняють півофіціяльно, старатиметься скоротити час непевности. Задля того зажадав від президента райхстаґу Герінґа, щоби скликав пленарне засідання ще в найближчому тижні. На цьому засіданні звиться канцлер із кабінетом і виголосить програмову заяву. Так уряд хоче присилувати партії, щоби виявили свої наміри.

Парляментарні комісії.

БЕРЛІН, 31. 8. ПАТ. Вчора уконституувалися 4 головні комісії райхстаґу. Головою комісії закордонних справ став ґітлерівець Фрік, комісії охорони прав парляменту бувш. през. райхстаґу соц. Лебе. Предсідниками інших комісій вибрані один нац. соціяліст і 1 центрівець.

ЩО ВІДПОВІВ ГІНДЕНБУРҐ.

БЕРЛІН, 31. 8. ПАТ. На просьбу президії райхстаґу, щоби Гінденбурґ переняв президію, цей відповів, щоби цю справу відложили до часу його повороту до Берліна. Це станеться в найближчий тиждень.

ЗАСТРАЙКУВАЛИ ПОЛЬСЬКІ МОРЯКИ.

З Ґдині повідомляють, що страйк портових робітників продовжується. До страйку прилучилися теж моряки деяких торговельних стацій. Страйк може відбитися некорисно для Ґдині, бо тепер відбувається правильна достава харчів до Анґлії, а недодержання достав може спричинити для Польщі некорисні наслідки. Те саме торкається і вуґля.

СТРАЙК У НАФТОВОМУ ПРОМИСЛІ.

Тому що представники нафтового промислу відкинули урядовий арбітраж і що розбилися їх переговори з представниками професійних союзів, які домагалися вдержання давних платень, страйк у нафт. басейнах Сх. Галичини став неминучим. У звязку зі страйком влада видала зарядження для вдержання спокою в копальнях.

Хоч переговори розбилися, то заходами окр. інспектора праці у Львові скликали на 1. вересня нову конференцію представників палати працедавців і професійних союзів.

Дужання.

У **середу** Каван у 15 хв. поборов Стібора, боротьба Дозе з Д'Оліверою покінчилася нерішено, Колеф у боротьбі з Торновом звихнув собі руку, тому боротьбу перервали. Валюшевський зремісував із Вілінґом, Кравзер у 16 хв. поборов Прохаску.

У **четвер** борються **Штекер** (який заповів, що 1. вересня приїджає до Львова та взиває тих усіх борців, які не брали участи в ц. р. мистецтвах світа у Відні, отже: Д'Оліверу, Дозе, Торнова, Герковенка, Кавана та Кравзера) з Вілінґом, Кравзер — Колеф, Прохаска — Стібор (рішаюча), Д'Олівера — Тібермонт і Дозе — Торнов (реванж на домагання Торнова).

НОВИНКИ

— **Приймаю як давніше в моїм Заведенні при вул. Сикстуській ч. 17 від 9—1 і 3—6. Н а с с. 3-4**

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 1880-?

— **Ровери краєві і закордонні найдешевше поручає Юліян Ломага, Львів, Валова 11.** 18—20

— **Школярі й школярки,** припильнуйте своїх батьків, щоби взуття до школи купили вам виключно в **„Кометі“, Львів, Ринок 21!**

„КОМЕТА“ Станиславів, Сапіжинська 10 x

— **Нинішне і завтрішне число „Діла“** появляється з чисто технічних причин тільки на чотирьох сторінках.

— **Екзекуційні репресії.** З днем 1. вересня ц. р. входять в життя нові приписи про податкові екзекуції. Як відомо, приписи уповажнюють скарбову владу до найгостріших засобів податкових екзекуцій. Екзекутори будуть переводити особисті ревізії податників і ревізії мешкань, хочби нічною порою. Скарбові уряди виготовили списи залягаючих податників і супроти них перш усього будуть приноровлювати [illegible] репресії.

— **Перенесення 150 суддів.** У звязку з декретом президента республики, що уповажнює владу переносити суддів у стан відпочинку або на інші службові місця зачувати, що на терені львівського апеляційного суду буде перенесених 150 суддів на інші службові місця, а на їх місце прийдуть судді з інших районів.

— **Арештування трьох адвокатів.** Від кількох років голосна справа парцеляції кривчицького лісу за личаківською рогачкою у Львові, де багато людей покупувало парцелі і почало будуватися, а тимчасом влада спротивилася тій парцеляції і не затвердила зміни власности, бо цей терен вважають важним для військовости та для львівської каналізації. Дійшло до скарг, ріжних обвинувачень, а то й опору проти влади. Показалося, що дику парцеляцію вели три львівські адвокати: д-р Попель, д-р Бобровський, що купили кривчицький ліс на парцеляцію, та д-р Ржондзінський, що переводив парцеляцію при допомозі „Банку Земян“. Усіх трьох арештовано.

— **Гостре стріляння на Замарстинові.** В днях 10, 12, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 24, 25' 28 і 29 вересня ц. р. відбудуться на військовій стрільниці в Замарстинові вправи військових відділів, получені з гострим стрілянням. Терен, загрожений стрільнами, яким переходити є небезпечно для життя, обставлять охоронними стійками. До їх заряджень мають приноровлюватися безоглядно всі прохожі.

— **Нотарі перед лікарською комісією.** Заповіджені недавно лікарські оглядини нотарів і досліди їхнього фізичного й умового стану зачинають реалізуватися. В найближчому часі 6 нотарів на терені львівського окружного суду стануть перед лікарською комісією. Є це переважно реенти повище 70 року життя. Кого із них лікарі признають нездібним до виконування своїх урядів, буде звільнений з посади.

— **Залізнича тарифа не подешевіє.** Чутки про задуману обнижку залізничої тарифи в Польщі не потвердилися. Як повідомляють із Варшави, міністерство шляхів не має зовсім наміру обнижувати залізничу тарифу, ані товарову, ані особову. Нехай потяги дальше ходять напів порожні.

— **Не дають зберегти своє збіже.** На полях громади Чолгині пов. Яворів найшли вбитого 50-літнього господаря Сенька Покору, що пильнував свого проса. Повідомлений про це воєвідський слідчий уряд у Львові вислав на місце агентів з поліційним псом. На основі переведених доходжень арештували в Чолгинях Івана Покору, Романа Іваха і Михайла Гануту, у яких найшли ріжну зброю та злодійське знаряддя. Вбивники стануть перед наглим судом в Перемишлі.

— **Не вільно підслухувати телефонічних розмов.** Так каже арт. 253 нового карного кодексу в Польщі. Закон має на увазі очевидно урядові телефонічні розмови, однак торкається теж розмов приватних. Для винуватців передбачена кара 2 років вязниці або грошева кара.

— **Парубоцька месть.** В Радоховичах пов. Мостиска посварилися на пасовиську два парубки, Іван Павловський і Йосиф Паславський, що один другому робив кіньми шкоду. Паславський, будучи слабшим, пімстився на Павловськім так, що убив його колом, коли той в ночі заснув коло коней.

— **Найбільше вина пють французи.** Рапорт комісії в справі річної продукції вина на цілому світі стверджує, що та продукція виносить 180 міл. гектолітрів. Франція продукує четвертину з того, інші держави щодо скількости випродукованого вина йдуть в такому порядку: Італія, Еспанія, Альжир, Арґентина, Румунія, Портуґалія. Дальше стверджує рапорт, що в Анґлії річна консумція вина випадає по 1.25 літра на голову, отже незвичайно мало, коли зважити, що у Франції припадає 220 літрів, а в Італії 150 літрів на одного мешканця.

— **На фільмі та в житті.** Американський фільмовий світ інтересується аферою, що склалася між жінкою голосного фільмового режісера Йосифа Штернберга і відомою німецькою фільмовою зорею Марленою Дітріх. Жінка Штернберга внесла судову скаргу проти Марлени Дітріх за [illegible] подружого щастя. Адвокат Марлени Дітріх зложив заяву перед судом, що процес убитий, бо його клієнтка поладнала справу компромісово. Які умовини тієї „згоди“, держать покищо в тайні. Пані Штернберг домагалася свого часу відшкодування у висоті пів міліона долярів. Рівночасно ведеться другий процес жінки Штернберга проти Марлени Дітріх, а саме за знеславлення, причому пані Штернберг домагається 100 тисяч долярів відшкодування за заподіяну їй моральну кривду.

— **Захотілося їй мурина.** Як повідомляють німецькі газети, в місцевости Троп (Пенсильвенія) 17-літня Йосифа Наумович залюбилася в мурині Клерк. Тому, що родичі заявили місцевій владі, що не годяться на її подружя з мурином, залюблені поїхали до сусіднього повіту Лякаванна і там побралися. Однак молода допустилася притім кривоприсяги, бо фальшиво зізнала під присягою, що має 21 років і є повнолітна. За те її й арештували.

— **Памятки давного минулого.** Завдяки довготревалій посусі і низькому рівневі води вдалося тепер добути з озера Немі другу ґалеру римського цісаря Каліґулі. Внутрі ґалери найшли цінні твори мистецтва. Вправді внутрішне уладження наслідком перебування 2000 літ під водою сильно ушкоджене, зате збереглися богаті мармурові прикраси, бронзові посуди, а навіть фрески на камені, що свідчать про розкіш тодішніх володарів. Спеціяльне заінтересування викликала ґалера Каліґулі серед корабельних техніків. Їх автоматичний кермовий уклад такий самий як при новочасних яхтах, а якір ґалери має таку саму конструкцію, яку винайшов перед кількома роками й опатентував один анґлійський корабельний офіцир. Деякі сліди на ґалері потверджують мабуть леґенду, що Каліґуля велів підпалити кораблі на озері Немі в часі, коли відбувався на них люксусовий бенкет. Коли гості бавилися серед диких орґій на обох ґалерах, цісар велів підпалити судна, щоби розкошуватися видом людей, перекинених в одному моменті з дикої втіхи в безмежний страх.

— **„В порозумінні з Управою кооперативи „Жар“,** яка з причини за малих оборотових фондів не буде вести продажі опалу, отвирає Народня Торговля у Львові окремий опаловий відділ, який буде доставляти так дотеперішнім клієнтам коопер. „Жар“, як і своїм власним відбірцям першорядний горішношлеський вуголь і букове дерево по найдешевшим цінам. Тому просимо зі всякими замовленнями на паливо звертатися від тепер прямо до бюра Народної Торговлі у Львові: Ринок 36 II. пов., або за посередництвом складів Народної Торговлі, Ринок 36, Личаківська 155, пл. Більчевського ч. 3, та вул. Городецька ч. 23“. — **Дирекція Народної Торговлі.**

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (193) числі „Діла“ перекручено в замітці **„III. унійна конференція в Пинську“** назвище пинського лат. епископа **Букраба** на: Букрата. — В рубриці **„Спорт“** зложено помилково у підзаголовку: Корона (Львів); має бути: Корона **(Самбір).**

БІРЖА.

Бельґія 123.35, 124.16, 123.54, Данціґ 173.85, 174.28, 173.42, Голяндія 359.05, 359.35, 358.15, Льондон 31.00, 31.15, 30.81, Нюйорк чеки 8.92, 8.94, 8.90, Нюйорк кабель 8.92.5, 8.94.5, 8.96.5, Париж 34.92, 35.06, 34.88, Прага 26.39, 26.45, 26.33, Швайцарія 172.85, 173.28, 172.42, Берлін 212.10.

✠ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Йосиф Логинський, рожнітівський декан, парох Струтина Нижнього, пов. Долина, упокоївся в Бозі по довгій і тяжкій недузі дня 25. серпня 1932. Покійний походив із міщанської родини зі Стрия. Повдовівши вже по році, усі свої сили звернув виключно і всеціло на працю церковну і народню. Людина великого розуму і такту та лагідної вдачі, а при тім великої енерґії діждався богато овочів своєї праці, лишаючи всюди цілі організаційні будівлі та щирий жаль в українських серцях. Був священиком у Баличах, Володимирцях, Синевідську Нижнім і вкінці в Струтині Нижнім, де смерть положила кінець його невтомній праці. Найдовше працював у Володимирцях (коло 20 літ) і в Струтині Нижнім (більше як 10 літ). По визвольній війні перетерпів три місяці тюремного життя в „Бриґідках“ у Львові, де набрався тяжкої недуги шлунка, що вкінці стала причиною його смерти. Мурована церква, читальня, каса Райфайзена у Володимирцях, гарна церква з мистецьким іконостасом, читальня, кооператива, каса, районова молочарня і основно приготована будова Народнього Дому в Струтині Нижнім — це видимі знаки й овочі довголітних трудів покійного. Не менше у[illegible]

ції повітових і центральних українських установ як політичних так і просвітних та економічних. Рожнітівська судова округа не діждалася до кінця війни ніякої організації. Підчас коли інші повіти використали необмежені за австрійських часів організаційні можливости — Рожнітівщиною ніхто не інтересувався, бо на місцях не було відповідних людей, а повітове місто Долина занадто віддалене, не могло як слід обслужити потреб Рожнітівщини так, що воєнні часи застали лиш дуже незначні сліди українського руху, а в більшій части села підлягали москвофільським впливам. Сам Струтин Нижній, де парохував знаний о. Гоцький, був тоді безперечно найсильнішою твердинею кацапства. Щойно по війні, мимо зменшених можливостей організаційної праці, розпочинає в Рожнітівщині на більшу скалю розростатися українська свідомість та організація завдяки кільком інтелігентним силам в самім Рожнітові і по селах. Основується ціла сітка добрих кооператив по селах, основується філія Пов. Союза Кооператив в Рожнітові, філія „Просвіти" в Рожнітові, відновлюються та закладаються читальні „Просвіти" по всіх селах, обслугуються всякі загальні збори і т. д. У всіх тих працях велику участь приймає покійник, який разом з д-ром Курбасом, О. Соловієм, О. Патрилом, О. Дориком й іншими з великою запопадливістю клав основи під організацію округи. Рідна Школа в Долині утратила в покійнику теж свого покровителя і мецената. Тому не диво, що похорон, що відбувся дня 27. серпня 1932, згромадив кілька тисяч людности й інтелігенції із цілої округи та був поважною жалібною українською манифестацією. У похоронах взяло участь 20 священиків, несено 12 вінків від читалень, кооператив, філії „Просвіти" у Рожнітові, ПСК в Калуші, Районової молочарні в Рожнітові та інших нарідних установ. Співали два хори із Долини і з Ціневи, в церкві і над могилою прощали покійника о. мітрат Базюк, о. декан Патрило, о. декан Соловій, о. Чернеґа, о. Оришкевич, о. Цимбала, д-р Курбас, п. Король, п. Паращій та місцеві селяни пп. Думенька і Кравців і нaкінець шкільна дитина. В. Й. П.!

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНСЬКИЙ СПОРТ У ГОРОДЕНЦІ.

Найкраще в Городенці розвинувся спорт у гімназійному спортовому гуртку „Запоріжжа", завдяки інтенсивній праці молоді. Передове місце заняв тут, подібно як і по інших наших спортових гуртках, копаний мяч. Городенська гімназія може почванитися тепер двома доволі сильними дружинами, які добувають уповні вдоволяючі висліди у стрічах з іншими дружинами. Також гарно розвивається секція легкоатлетична та пінґпонґова, а організують тепер секцію зимових спортів (совги і лещата), яка вже в найближчому сезоні розпічне свою працю.

Друге українське спортове т-во „Пробій" не проявляло досі постійної інтенсивнішої діяльности, хоч існує вже від 1925 року. Аж у цьому сезоні завдяки молодшим рухливішим членам зорганізовано дві дружини копаного мяча, які, як на початок, уповні вдоволили. При кінці серпня ц. р. почалися розгривки за мистецтво Городенки, в яких побіч двох жидівських клюбів і одного польського змагається також молода дружина „Пробою". Перші змагання за мистецтво між нашою дружиною і жидівською „Маккабі" закінчилися ремісовим вислідом 1:1 (1:1). Цілий час змагань мав „Пробій" легку перевагу, хоча грав у десятку, без безпідставно викиненого на початку змагань оборонця. На перший плян вибивалася в дружині оборона: Морозович і Сьлецький II., у помочі Пеца, а в нападі Яворський, Сьлецький I., Семенюк і Хамів. Д.

НАДВІРНА. **Бескид — Чайка 7:1.**

Дня 28. серпня відбулися в Надвірній товариські змагання між тутешньою дружиною копаного мяча Бескид і У. С. С. Чайка (Богородчани) на користь Бескиду 7:1. Треба признати, що одинацятка Бескиду дуже гарно презентується і грає дуже часто, тільки — на жаль — ніхто не подає того до прилюдного відома, а варто. Мин. неділі (21. 8.) відбулися тут відплатні змагання з одинацяткою У. С. С. Сокіл з Коломиї.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 31. VIII. 1932. за масло експортове та десерове пріма 2·60 зол., за літру молока 17—18 сот., літру сметани 0·90 зол., товщ яєць 3·20—3·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Закордонне радіо.

Пятниця 2. вересня 1932.

Кенігсберг (217,1) 21.25 Ґріґів вечір, **Братислава** (278,8) 19.00 Концерт, **Бреслява** (325) 20.00 Баль в опері" оп. Гайберґера, **Льондон** (356,3) 20.00 Бетовенів вечір, **Гамбурґ** (372,2) 19.20 „Вільгельм Тель" песа Шілера, **Білгород** (430,4) 20.00 Народні пісні, 21.00 Гавайське тріо, 22.00 Сезонові шлаґери, Ева Микулич, **Рим** (441,2) 13.00 Секстет, 17.30, 20.45 Концерт, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 16.20 Концерт, 20.15 „Брікнерова симфонія", 22.10 Шаляпін, оп. арії, **Мінхен** (532,9) 13.30 Танкові й оперткові пісні, 20.45 „Дер Корегідор" оп. Вольфа, **Харків** (937,5) 15.00 Концерт-естрада, 16.00 Концерт для сільської молоді, 20.00 Оп. арії й увертюри, 24.00 Комунікати, нар. пісні, **Калюндборг** (1153,8) 15.00 Концерт, 22.00 Данська музика, **Давентрі** (1554,4) 12.15 Тр. з перегонів моторових човнів за нагороду „Бритіш Інтернейшенел Трофі", 19.30 Концерт, 20.40 „Лов ін Ґрінвіч Віледж", муз. Беркера.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 2. вересня 1932.

11.58 Час, 12.10 Огляд преси, 12.20, 12.45, 15.10, 16.15 Грамофон, 12.40 Метеор. комунікат, 15.00 Господарський комунікат, 16.00 „Мазовше" на осн. Конопницької, вид. для дітей, 16.40 Старопольська культура, 17.00 Орхестра, 18.00 Відчит, 18.20 Легка орхестра, 19.15 Всячина, 19.45 „Забутий львівський богеміст і декадент Володимир Стебельський", 20.00 Симф. концерт, 20.55 „Ідеальний радіослухач", 21.10 Концерт, 21.55 Комунікати, 22.00, 22.50 Танк. музика, 22.40 Спорт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Несподівано помер 9. ц. м. наш Дорогий Батько, парох Старого Косова, о. **Юліян Герасимович.** В оцім тяжкім горю разураз ми стрічалися з проявами щирого співчуття, розради й помочі від друзів і товаришів Покійного та від Його парохіян. Не маємо змоги особисто подякувати їм за це кожному зокрема, тож цією дорогою складаємо щиру подяку передовсім о. деканові д-рові Скобельському, пароховi Старих Кут, який зараз відвідав нас, запорядив похорон, потім проводив цьому похоронові і промовою попращав покійного Батька нашого, о. сов. Волянському з Соколівки, що в церкві виголосив прощальну проповідь; о. Гнатківському зі Смодного, що від першої важкої хвилі помагав нам в уладженні похорону, а відтак усім оо. духовним, які прибули також з далеких гірських парохій, щоби відправити покійного на той світ згідно з нашим величавим обрядом і предківським звичаєм, — начальникові громади в Косові Старім Василеві Павлюкові, що в часі недуги не опускав батька нашого і серед ночі був при його смерти, радникові Сабатові та інж. Григорцівові з Косова, що постійно й запопадливо піддержували нас в цьому часі радою і господареві Н. Лепкалюкові, що з радником Сабатом промовами над гробом покійного прощали Його в імені українських організацій, виділам „Народнього Дому", „Укр. Бесіди", Укр. Каси, філій „Сільського Господаря", „Просвіти", „Р. Школи" і „Союзу Українок" в Косові та читальні „Просвіти" в Старім Косові і управі службовиків та робітництву „Гуцульського Мистецтва" в Косові, яких делегації вінками вкрили домовину Покійного, Хорові під управою о. Гнатківського, що своїм гарним співом окрасив цей похорон, Управі і дітям з Укр. Захисту, Парохіянам і Громадянам з околичних сіл, що прибули на похорон і всі друзям та знайомим нашим, що в цім тяжкім горю памятали про нас і кріпили нас щирим словом особисто або письменно. Їм усім передаємо оцим нашу сердечну подяку. — Старий Косів, 20. серпня 1932 р. — **Інж. Гриць Герасимович, Анна Герасимович,** діти Покійного.

Подяка. Філія Т-ва Охорони Воєнних Могил в Сколім почуваеться до милого обовязку зложити щиру подяку всім, що причинилися до звеличання Свята на Маківці, а головно українській молоді зі Сколівщини та Стрийщини під проводом п. Ів. Бутковського, які задали собі багато труду, щоби украсити воєнні могили, поставити березовий хрест, висипати могили, огородити кладовище й уладити вівтар до Богослуження. Дякуємо теж Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил в Калуші за дар в квоті 20 зол., а Лещатарському Клюбові в Славську за дар в квоті 5 зол. на ціли нашої Філії. — За виділ: о. **Мих. Мосора,** предсідник, **Володимир Тичкович,** справник.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.